

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

JANER
4
SNDIJS

Dumyent
Paris 99

(Dibuix de O. JUNYENT)

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

CRÓNICA

«Avuy comensám—la fí vejám.»

Aixís ho deyan els nostres antepassats, y no obstant un n' hagué de venir que 'l comensaren sense lograr veure'n la fí... á excepció, empero, dels poch que s' escaygueren á morir el día de Sant Silvestre á las dotze de la nit en punt... ó á las dotze del día, segons s' entengui que 'l día acaba á las unas dotze ó á las altras, que tot aixó es opinable.

¿No ha de donar lloch á diferencias la fixació del terme y 'l comens del día, si n' está donant també y en gran manera la fixació y 'l terme del sigle?

Ja no seríam homes si no disputessim, qu' en aixó precisament se distingeix l' home del resto dels animals de la creació.

Y no s' ofengui cap fill de dona de que 'l tractém de animal, puig ho som tots perque aixís ho determina la Historia natural en las sevas classificacions, pero ademés per un altre concepte, y molt animals per cert, ho son els que s' acaloran discutint si l' any 1900 en que acabém d' entrar pertany al sigle XIX ó al sigle XX. ¡Vaya una manera de perdre 'l temps!...

Y jo també, per la meva part, ¡vaya una manera de divagar!... Jo estaria ben fresch, pero mes encare n' estarian vostés, estimats lectors, si resultés veritat que lo que 's fa 'l día de Cap-d' any es la norma de lo que s' ha de fer en lo restant de l' anyada!... ¡Quinas crónicas mes carrin-clonas escriuria!

Mes ja tindrán en compte 'l temps en que 'ns trobém, ríchs en festas familiars, pobres, molt pobres en successos públichs... ¿De qué parlar que puga interessarlos?

* *

Diumenje passat á la tarde, anant casualment passeig de Sant Joan amunt, vaig veure al bisbe. Caminava á peu, mostrant sas sabatas ab civella de plata, lluhint sa vestidura de colors llampants, y un aixám de criaturas formant mosqué, besá- vali l' anell. El prelat somreya satisfet com si per son interior l' afalach de un pensament li pessigollejés l' ánima.

A mí 'm semblá endavinarli y crech traduhirlo ab tota fidelitat ab las següents paraulas:—La gent menuda vé á nosaltres: el porvenir es nostre...»

Difícil es preveure lo que pot ocorre en un porvenir mes ó menos llunyá: ¡dona 'l mon tants cap-girells! Pero 'l Doctor Morgades pot consolar-se pensant que mes que l' esdevenidor val el present, y lo qu' es aquest present es seu.

¡Y ben seu!

Observin sino qu' es lo que queda de tota la bullida regionalista de aquests últims temps, y 's convencerán de la certesa de aquesta afirmació.

Ja no 's canta gall ni gallina del general cristiá; ja en Duran y Bas ha deixat de ser ministre. Aquell se 'n ha anat á Sevilla, ahont l' han nomenat cucurulla major de la Congregació de l' Esperansa, de manera que molt podrá lluhirse, si vol, en las Professons de la Senmana Santa; pero lo qu' es al Palau de Bonavista, com á ministre

de la Guerra, no hi tornarà may mes. Com á polítich ha fet á tots.

De la mateixa manera 'l respectable D. Manuel ha tornat á las bledas casulanas, haventse desvanescut com un encís los seus somnis de poder y de grandesa.

Y en cambi 'l Doctor Morgades, ab tot y deure als dos ministres cayguts lo seu nombrament, lluheix las sabatas ab civella de plata y la vestidura de colors llampants quan surt á passeig y la mitra encrostissada d' or quan oficia de pontifical.

Cauhen els ministres que reparteixen diócessis; pero 'ls bisbes quedan. Per ells bufan sempre propicis els vents mudables de la política: pera portarlos suaument á la cátedra apostólica serveixen bé; en cambi, per arrancarlos d' ella, no hi ha huracá que hi valga.

Els bisbes diuhen encare ab mes rahó que 'l mariscal Mac-Mahon: «*J' y suis, j' y reste.*»

* *

Un garbí catalanista molt refrigerant, va trasladarlo desde Vich á Barcelona á la mort del Doctor D. Jaume Catalá. Si en lloch del garbí hagués bufat la ponentada que avuy domina, diguin: ¿s' hauria mogut el Doctor Morgades de la terra de las llangonissas? Jo fins crech qu' en Silvela d' acort ab en Torre-Anaz s' hauria complascut en enviarnos un bisbe castellá.

Mes tant com avuy ensenyan las dents al catalanisme, li feyan llavors la gara-gara.

Era l' época de las esperansas de color de rosa. Una fracció numerosa del catalanisme havia entrat de plé en lo que *La Renaixensa* 'n diu conxorras ab los enemichs tradicionals de Catalunya. Els que 's feyan l' ullet ab en Polavieja tenían á n' en Duran y Bas al ministeri, al Doctor Robert á la Casa gran y al Doctor Morgades al Palau episcopal. ¡Calculin si havían guanyat terreno en tan poch temps de politiquejar!

Y cosa rara, mentres la intransigent *Renaixensa*, enemiga de aquests tráfechs, feya bromas irreverents ab en Duran y Bas y descubría 'ls punts flachs del Doctor Robert, lo qu' es ab el bisbe Morgades no s' hi embolicava, tenint per ell sols paraulas de respecte y simpatía.

¿Cóm s' explica que un periódich tan enter en las sevas ideas radicals apliqué distinta mesura al gra de una mateixa cullita?

Senzillament: per lo que havém dit avants: l' imperi, 'ls goigs y las satisfaccions del present son pels bisbes

* *

Avuy mateix el catalanisme está fundament dividit. Els que no van poder fer fira ab en Polavieja s' han arrimat al Foment del Treball nacional demanant un concert económich aygualit, que no va en lloch. La vella *Renaixensa* 'ls ataca sense misericordia: l' *Unió catalanista* 'ls excomunica.

Y no obstant el bisbe Morgades treballa pel seu compte, per obtenir un altre concert, sense que ni 'ls catalanistas de una banda, ni 'ls catalanistas de l' altra s' hajan atrevit á ferli la mes mínima observació. Lo mateix els de *La Veu* que

EL TEMPS Y L' ANY NOU

(Dibuix de M. M. LINÉ)

L' ANY:—Diguéme, ¿soch ó no soch *fi de sigle*?

EL TEMPS:—Arri, camina y déixat de romansos. Aquestas tonterias ja las discutirán els diaris.

'ls de *La Renaixensa* no han volgut posar lo mes petit obstacle als seus treballs. ¡Es el bisbe!

Y cuidado que 'l Doctor Morgades, olvidant que deu la mitra de Barcelona al catalanisme, en lo concert que preparava va prescindir en absolut de tot element catalanista, aconvoyantse ab ¡en Girona! ab ¡en Planas y Casals!! y ab ¡¡el general Despujol!!!

Y 'ls catalanistas fent l' orni... sumissos... callats... plens de respecte. ¡Es el bisbe!

Pero hi ha més encare.

Al Doctor Morgades li han sortit una mica desiguals los treballs del concert: el govern no está per músicas.

Es veritat qu' en Silvela va fer certas promesas, pero ja se sab:

«Papeles son papeles,
cartas son cartas:
palabras de Silvela
todas son falsas.»

Y arguhint que l' home de la daga se 'ls ha rifat; ha vingut pels concertistas episcopals lo que 'ls francesos ne diuhen una *degringolade*.

D. Manuel Girona, enfundant el violí ha exclamat:—Ja farà bon sol quant tornin agafarme.

Lo general Despujol, héroe que fou del estat de siti, en lloch de repetir *sursum corda*, ha dit:—

Ahí queda eso!—y ha dimitit la Comandancia general de Catalunya.

¡Y assómbrinsel! Fins en Planas y Casals, abrumat y fastiguejat se disposa á imitar á n' en Guerrita, tallantse... las pantorrillas.

Unicament el bisbe Morgades se manté incólume en mitj de aquest desastre. Tot cau, tot se derrumba, tot s' esmicola, tot se pulverisa... Tant sols las dos puntas de la mitra s' alsan dretas, á proba de contratemps y de desaires.

P. DEL O.

ÍNTIMA

Perque era rich t' unires ab un home á qui no coneixias ni de nom y á mi que 'm consumia la febre del amor y no ignoravas que per ferte meva era capás de tot, á mi vares deixarme per no poder donarte un grapat d' or.

Y avuy que assedegada de desitjos ab afany vas cercant estimació, el teu *marit* sols t' ofereix riquesas per apagar la teva sed d' amor.

Y jo que sé ben cert que per logrant sols me caldría dirte un mot y prou, malehint més que may t' ambició folla, respectó á aquell vellot y mato al neixer mos impurs desitjos no sé si per crueltat ó per ser bó...

¡Ves que 'm fa que 'l teu cos sia del altre si es meu ton pensament y meu ton cor!

JAPET DE L' ORGA.

ELS REYS

—Per casa, cada semana passan.

—En la confecció dels pressupostos, contaré primer lo que 's recauda, sense filtracions ni enredos, y una vegada sapigut aixó, arreglaré 'l pressupost de gastos. ¿Cóm pot anar bé una casa que calcula lo que gastará, avants de sapiguer ab quins ingressos conta?

—Es veritat: primer averigüem lo que tenim; llavors sabrem fins ahont podem arribar.

—Porto també 'l propòsit d' ocupar-me sèriament de la Guardia municipal. Es una vergonya que un cos que consta d' una pila de centenars d' individus y que tan car resulta á la ciutat no serveixi per altra cosa que per embrassar per las aceras y guardar las portas dels tinents d' arcalde.

—Suposo que en la qüestió alimenticia...

—¡Ah! N' ha de veure de grossas en aquest ram. Ho sé tot. Que aquí 'l pa no es pa, ni 'l vi vi, ni la llet llet. Sé que no hi ha cap mesura que arribi á la mida ni cap balansa que no estigui desnivelada. Estich enterat de las maniobras que 's fan ab la carn, de la química que s' aplica al peix, dels gats que passen per llebras y de las porquerias que 's barrejan ab 'l oli. Aixó fa massa temps que dura, y es ja hora de que s' acabi. ¡Llegirá quinas llistas de multas! ¡Veura 'ls tribunals quina abundancia de condemnas!

—¡Fort! En aquest punt s' ha de ser inexorable. *Salus populi...*

—¿Donchs que 's pensava? Ara no li dich res de la feyna que se 'm gira tocant á la llimpiesa pública. Es una vergonya, una verdadera deshonra que una ciutat de l' importancia de Barcelona estigui tan abandonada. Carrers que semblan corrals, bruticia per tot arreu; un escándol. Si fa sequedat, núvols de pols que tapan la vista; si plou, unas fangueras ahont els transeunts s' hi enfonzan hasta la cintura... Es necessari que l' escombra corri y que la manguera no pari un moment.

L' ANY NOU Y 'L SEU PROGRAMA

—¿No 'm demanavan? Aquí 'm tenen.

—Vosté es l' Any nou?

—Per servirlo.

—Gracias. Unicament voldria demanarli un favor. Que tingúes la bondat d' exposarme 'l seu plan de campanya.

—Ja. Vosté desitja, segons crech que ara sol dirse, *interviewarme*. ¿Sobre qué? ¿Respecte á política interior? ¿Respecte á las qüestionseuropeas?

—No, senyor: las mevas pretensions son molt modestas. Me contentaré ab que m' expliqui qué es lo que pensa fer tocant als assumptos locals.

—No hi ha inconvenient. Arribat sense compromisos de cap mena y no portant altre propòsit que 'l de conseguir la felicitat de Barcelona, la meva situació no pot ser més bonica. Sé ahont vaig, tinch el camí trassat y no 'm desviaré d' ell per res ni per ningú.

—Bravíssim: aquest exordi es de primera. Ve-yám; indiquim las líneas generals del seus projectes. La Casa gran...

—Sufrirá una desinfecció radicalíssima. Lo inútil, fora; lo útil, colocat en el seu lloch corresponent. D' empleats no 'n voldré sinó poch, pero inteligents y ben retribuïts. Recomendacions, empenyos, influencias políticas... tot aixó ab mí no servirá de res. La millor recomenació, el mérit; las verdaderas influencias, la honradés y la capacitat.

—¡Molt bè!

ELS REYS

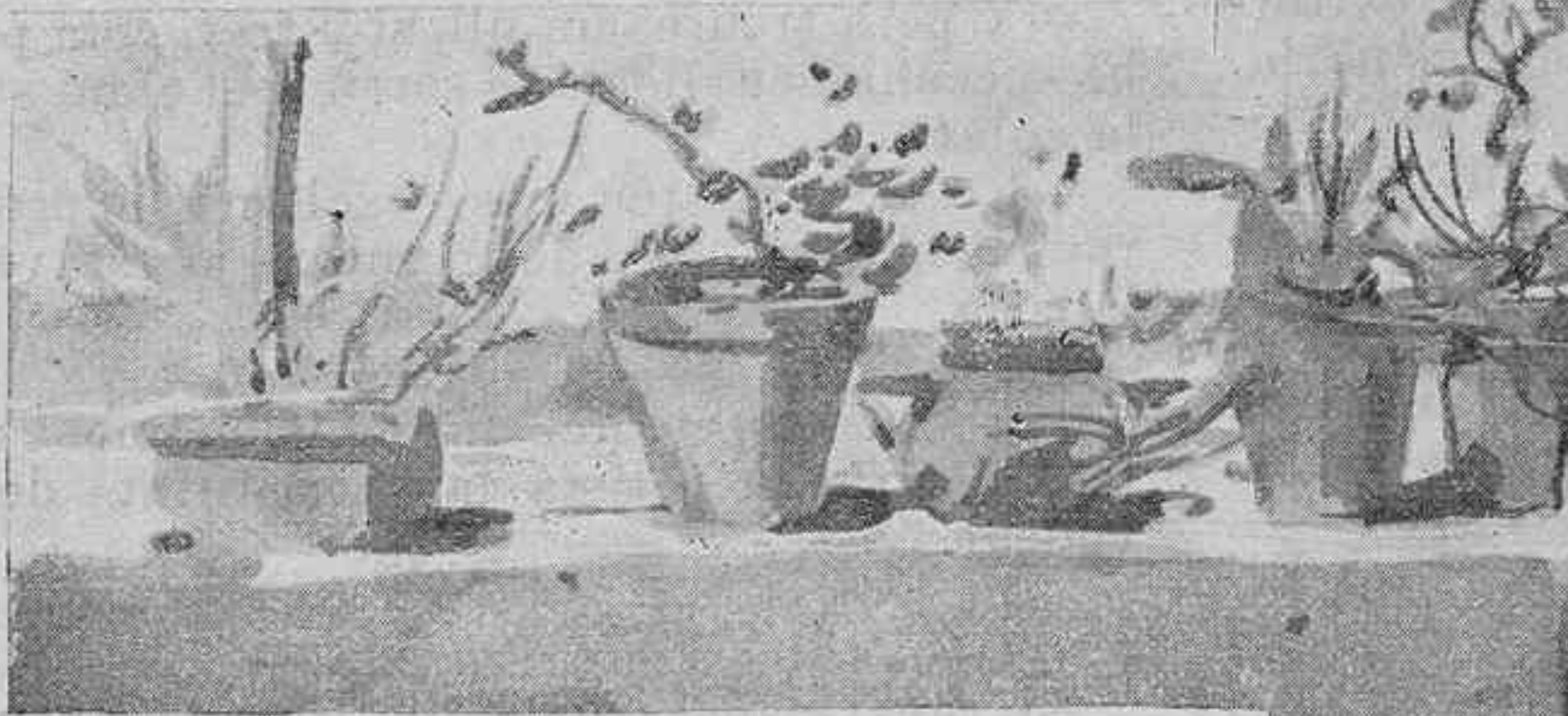

(Dibuixos de P. PALAU)
—Per aquí... no passan may.

¡BON PRINCIPI!

—¿Y sobre la mendicitat? ¿No porta cap idea?
 —Ja ho crech! La de extirparla d' una manera absoluta y definitiva. ¡Quín altre espectacular!... En los llochs més concorreguts, pobres asquerosos organisant estudiadas exposicions de las més repugnants miserias. Pares ó explotadors sense cor, aixussant contra 'ls transeunts á remats d' espellifadas criaturas. Los passeigs, las plassas públicas, los llochs de més pas convertits en camps d' operacions d' uns industrials que del demanar n' han fet un ofici... No tinguin por que aixó duri gayre. Aviat ho tindré resolt. Els pobres que no siguin d' aquí, á casa seva. Els que resultin ser de la ciutat, si son pobres de debó, serán socorreguts; els que demanan, més que per necessitat per vagancia, serán castigats ab arreglo á las lleys. Suposo que també 's deuré recordar dels tranvías...

—D' una manera preferent. Vull que las empresas se convencin del error en que han viscut al figurarse que Barcelona es una especie d' isla qu' ellas han descubert y en la qual poden ferhi lo que 'ls dongui la gana. Ni 'ls permetré destruir els arbres com ha succehit fins ara, ni 'ls deixaré apoderarse dels carrers, ni 's veurán per aquests mons de Deu tranvías plens á curull, ni se 'ls deixaré usar velocitats que recordan la del llamp y que devegadas son llamps de debó á jutjar per las víctimas que ocasionan.

—Lo mateix hauria de fer ab carreters y cotxeros...

—Descuydi. Al que marxi contra direcció, multa; al que puji á l' acera, multa; al carreter que en los carrers estrets vaji montat, multa; al vehícul que al ferse fosch no porti llum, multa...

—¡Magnífich programa!...

—¿Y las ordres que penso donar als ciclistas? ¿Y 'ls avisos que passaré als industrials que tenen per costum ocupar l' acera? ¿Y la nova y eficaç organisació qu' estich estudiant pera la vigilancia nocturna?

—¡Molt bé, Any nou!... ¡Quína llástima qu' en lloch de sér un Any no sigui un home!

—¿Jo?

—Sí senyor: el faríam arcalde primer.

—¿Per qué?

—Tots els arcaldes primers, tots, al inaugurar lo seu mando, 'ns han promés lo mateix que 'ns promet vosté.

—¿Y ho han complert?

—Ah, no! Aixó may.

—Lo mateix penso fer jo.

A. MARCH.

(Dibuix de B. GUIL ROIG)

—¿No diuhen que la vida es un trago? Pues inaugurém l' any bevent.

LO REGALO DELS REYS

Al arribar al lloch ahont cada any fan *alto*, 'ls Reys d' Orient, com de costum, s'aturan.

—Descansém— diu el vell Melcior, saltant del caball:—ja som á prop de Barcelona.

Els dos companys l'imitan, y prompte 'l real *terceto* forma rotllo, assentat sobre unas pedras abandonadas á la vora del camí.

—Tirém plans?—pregunta en Gaspar, recordant lo que cada any solen fer en aquell mateix siti.

—Tirém—contesta en Baltasar, que per evitar-se disgustos, sempre es de l'opinió del que parla.

Lo qu'ells ne diuen «tirar plans» es senzillament combinar las classes de regalos qu' en semblant diada distribuixen entre 'ls nens de la ciutat dels comtes.

El rey Gaspar, que á la quènta ha llegit á Horaci, es de parer que 'ls juguets que enguany han de repartirse responguin al doble propòsit de instruhir y deleytar.

—Barcelona, y si convé podém posarhi tot Espanya—diu el bondadós rey—necessita, mes que superfluitats, cosas útils. Tal com se troba avuy, regalarli, verbi-gracia, unas castanyolas, sería lo mateix que oferir una copa de xampany á un mort. ¿No esteu ab mí?

—Jo, sempre—respon en Baltasar.

—Jo—diu en Melcior—per lo poch que hi llegit els diaris, crech que no aneu malament. Sembla que aquest país está molt perdut.

—Perdudíssim. No m'extranyaria gens que qualsevol dia el sentíssim cridar pel nunci, com se fa ab un gos extraviat ó ab una cartera que 'ns ha desaparegut de la butxaca.

—Suposo—torna á dir en Melcior—que las causas ja las devéu coneixer.

—¿Y tal! ¿Qui no las coneix? Ignorancia, superstició, mandra, mals governs, apartament de la realitat. Heulas aquí las causas.

—Veyám, donchs—diu en Baltasar per dir alguna cosa:—¿qué 'ls podríam donar als nens d' aquesta terra?

—Meditém.

Y 's posan á meditar.

El pobre Baltasar, creyent haver posat una pica á Flandes, es el primer que romp el silenci.

—¡Ja ho tinch!—exclama ab infantil alegría.

—¿Qué es?

—Una paperina de *paciencias* á cada criatura.

Els altres dos reys no 's posan á riure, perque entre testas coronadas sol haverhi molts miraments, pero remenan el cap en senyal de desaprobació.

LA FONT DE 'N PANTORRILLAS

(Dibuix de M. MOLINÉ)

—¿Veyéu? Passi lo que passi, tenint la font á propet, ja sabém que de cap modo podém morirnos de sed.

—Aixó—diu en Gaspar—no es un remey.

—¿Qué ha de ser!—exclama en Melcior:—Mes aviat semblaría qu' hem vingut á rifarnos á la quitxalla. Jo, en lloch de paciencias, oporto perrepartir píldoras de ferro.

—¿Per qué?

—Pera reforsar las naturalesas. ¡Están tan débils las criaturas d' aquí!

—¿Y si 'ls donguessim una escopeteta á cada una?

—¿Ab quín propòsit?

—Ab tots el que volgueu. Un' arma serveix pera fer exercici, pera cassar, pera defensarse...

—Y pera treures un ull, si 'l tret, com pot molt bé succehir, en lloch de sortir pel canó surt per la culata.

—No us molestéu mes—exclama de prompte 'l rey Gaspar ab ayre de triunfo:—ja está trobada la cosa.

—Digueula.

—Es un objecte que ompla plenament els nostres desitjos y satisfá las necessitats de la juventut.

—¿Y es?

—Us ho diré á cau d' orella.—

El rey Gaspar parla als seus companys tan baix, tan baix, qu' es impossible entendrel.

Pero á fí de que 'l lector no pateixi mes, encare que aixó sigui anticiparnos als aconteixements, descobrirém el secret del inspirat monarca.

Lo que 'ls Reys d' Orient regalarán aquest any als nens barceloníns es un llibre que 's titula:

TRACTAT D' EDUCACIÓ

El volum está solidament enquadernat, perque pugui usarse forsa, y á sota del títul porta aquest lema:

La regeneració d' un poble s' ha de comensar en l' infancia.

MATÍAS BONAFÉ.

ELS REYS

Despunta 'l jorn, y 'l nin del llit salta depressa y fuig cap al balcó somrient, festós y alegre per veure si 'ls bons reys á curull li han omplert la sabateta.

En somnis els ha vist ab ríchs mantells de seda brodats ab filets d' or, plens de brillants y perlas,

portant en sos caballs
de dolsos y juguets las caixas plenas.

També 'ls ha vist parar
al peu de sa finestra,
pujar un patje á dalt,
y á dins la sabateta
depositar juguets...
¡Cóm li han quedat grabats en son pit verge!

Per 'xó quan s' ha despert
veyent que 'l jorn clareja,
deixant el llit d' un bot
á obrir va la finestra
y beneheix als reys
puig li han portat de tot; ¡mes del que 's creya!

Y brinca de content
y crida á sa mareta
perque ensenyarli vol
el devasall d' objectes
ab que 'ls bons reys d' Orient
que l' estimavan molt li han fet comprendre.

Sa mare 'l mira ab goig
veyent sa obra complerta,
esclata un dols somris
y exclama satisfeta
tot fent un petó al nin:
«Enganyosa ilusió, ¡qué n' ets de bella!»

F. CARRERAS P.

LLIBRES

MANUAL DE LITERATURA NACIONAL Y EXTRANJERA, ANTIGUA Y MODERNA por H. GINER DE LOS RIOS.—La primera part de aquesta obra comprén, condensada en un volúm de 400 planas, la historia de la Literatura castellana, desde 'ls seus orígens, ó siga desde 'l sigle XIII, fins als nostres días. Se segueix com es natural l' ordre cronològich, donantse compte y rahó dels principals autors que s' han dat á conèixer en cada sigle, aixís com de las produccions mes notables que han escrit, de las quals se citan ab freqüencia petits fragments que serveixen pera apreciar el caràcter y 'l mérit de cada hù.

Sempre hem tingut per difícil lo treball de condensar en aquesta classe de materias, donant á cada escriptor lo relleu degut y acomodantlo mútuament á unas proporcions justas y equitativas, de manera que 'l que valgui menos no s' iguali ó sobrepuji al que tingui, á la llum de un criteri clar y desapassionat, un mérit superior.

L' intel·ligent catedràtich de nostre Institut provincial ha vensut, en nostre concepte, aquesta dificultat: las apreciacions que fa sobre cada autor se distingeixen per la justesa y la precisió. Aixís es que l' obra 's recomana com á llibre de text, y á la vegada com á memorandum pels que sense freqüentar las aulas, vulgan donar un repàs al inventari de las riquesas de la literatura castellana.

Altres llibres rebuts:

Lo Doctor *Francisco Cobos*, escriptor y metje argentí, avuy resident á París, ens ha favoregut ab l' envió de una colecció de sos folletos. D' ells n' hi ha dos de científichs, titulats: *Traballs sobre 'l descobriment de la respiració artificial hipodérmica*, y *Quadro clínic*, els quals están escrits en espanyol, francés y alemany: los quatre restants son literaris, referintse un d' ells á la mort de Byron, y consistint els altres tres en eloqüents discursos dedicats respectivament al metje y escriptor argentí D. José M. Ramos Mejía; á la Gloria de la Grecia, y al creuher Río de la Plata, en lo moment de sortir del Havre ab rumbo á Espanya.—En tots aquests traballs s' hi trasllueix la ploma esmerada de un escriptor castís y de un pensador que alenta ideas molt generosas y molt humanas.

* * * *Un tema social ó Memoria sobre la organizació y aspiraciones de las Federaciones de trabajadores de España.*—Folleto de D. Joseph Martrús, publicat temps enrera en lo periódich *La Montaña de Manresa*.

* * * *Conferencias populares sobre sociologia* por A. Pellicer Pecaire.—Es un estudi de tendencias radicales, imprés á Buenos Ayres y que forma part de la *Biblioteca Geopolita*.

RATA SABIA.

¿VOLS TORNARHI?

SONET

L' altre nit al café vareig portarte
perque lo teu desitj aixís calmessis
y de pas perque allí lluhir poguessis
el vestit de surá que vas comprar.

Un cop allí instalada, vas trobarte
extranya, encar que tú no ho confessessis,
per xó molts concurrents, sens que ho notessis
una rara ovació van dedicarte.

Si 'l públich distingit que allí hi havia
indiscretas miradas dirigia
á sobre del teu cos, y tú, abatuda,
abaixavas els ulls y sospiravas
perque en situació crítica 't trobavas...
¡quina culpa hi tinch jo si ets geperuda...

J. STARAMSA.

QUADROS CATALANS

(Dibuix de V. BUII)

El mercat del poble.

ANY NOU

Festa de familia

(Dibuix de J. CABRINETY)

IGNOCENTADAS

Casi pot dirse que l'última senmana teatral ha viscut en més ó menos grau d'aqueixas estrambotiquesas que se'n diuen ignocentadas.

En tots los teatros s'ha repetit alguna de las obras (diguemne obras) estrenadas el dia 28, á lo menos las que tingueren mes éxit, pera satisfacció dels que'l dia de Ignocents no van trobar lloch al teatro, com també dels que haventhi assistit, tinguessen ganas de repetir.

**

Al *Principal*, lo drama intim *¿Qui sab?* va resultar una bonica humorada del Urgell.

En quant á la pessa *El nano del cap pelat* es una parodia de *Cyrano de Bergerac*, tramada y escrita ab molt més bona sombra que aquella que ab lo titol poch enginyós de *¿Oùtrato?* *¿De ver será!* va posarse en llengua castellana.

El públich hi va riure molt.

**

Entre las gatadas de *Romea* es digna de menció especial la que porta'l titol de *Lo derramament de la sanch blava ó lo Comte Grabat de Roca-llisa*. Deguda al Sr. Ramón y Vidales, está basada en una narració cómica-caballeresca del mateix autor que anys enera vejà la llum en *L' Almanach de La Esquilla*.

Lo Sr. Ramón n'ha tret molt bon partit, y si avuy predominava entre'l públich el gust per las gatadas d'aquest género, com en los bons temps de *El Cantador* y *El Castell del tres dragons*, estich segur que *Lo Comte Grabat de Roca-llisa* quedaria de repertori.

**

En la ignocentada del *Teatro de Catalunya* sobresortí'l segón quadern de *El portfolio de Eldorado*.

S'ha de reconeixer qu'en Molas y Casas hi te la ma trencada per aquesta classe de revistes dels sucesos anuals. Al igual que en la del any passat, ha tingut que lluytar en la del present ab las circumstancias anormals qu'estém atravessant y que sempre coortan la llibertat del escriptor. Pero per sortirse'n bé, sense caure, es per lo que's té'l ingeni, y l'autor del *Portfolio* demostra possehirne molt.

L'obra, encare que molt llarga, corra bé, presentant quadros molt interessants y de un gran efecte escénich com el del Saló Espanya, el del tranvia-eléctrich qu'es per sí sol un ben arrodonit sainete enganxat á la revista, y com els dels periodistas, víctimas de la censura. El produheix també'l de la recepció de la esquadra francesa.

En quant á acudits no'n vulguin més. Aquell meloner que pregona y ven caps de polítich y aquell pobre burro, símbol del poble espanyol, s'ha de confessar qu'están molt justos; y la dimissió de'n Robert, y la pressa que's dona el seu successor en arreplegar'l faixí y la vara, lo qual ho verifica entre las xiuladas estrepitosas dels espectadors es un episodi de primera. Els xiulets espontáneos del públich li donan un gran valor. Tal vegada en Molas y Casas es el primer autor del mon que s'alegra de que li xiulin un tros d'obra.

Hi ha en el *Portfolio* unas quantas pessas de música degudas al mestre Cotó, que sense ser un modelo de novetat, resultan molt mogudas, molt escénicas y molt ben aplicadas á las corresponents situacions de l'obra. Algunas d'ellas tingueren de ser repetidas.

L'obra ha sigut posada á tot rumbo, estrenantse algunas preciosas decoracions y uns quants telónsfulls de *Portfolio* plens de garbosas caricaturas, degudas aquellas lo mateix que lsúltims al intel·ligent escenógrafo de la casa, Sr. Urgellés.

Tots los actors de la companyia prenen part en la representació de l'obra, desempenyanti alguns d'ells dos y hasta tres papers.

Lo públich cridá als autors al final de la representació, y dat'l éxit que alcansá, es de creure que durará molt temps en lo cartell.

**

Al *Granvia*, de las obretas del dia de Ignocents ha sobre-sortit la titulada *San-sacabó*, de la qual se'n han donat algunas representacions, mereixent els aplausos del públich que acostuma freqüentar aquell teatro.

L'ORFEÓ CATALÁ

Lo concert donat á la tarde del dia de Cap-d'any deixarà un recort inolvidable en lo públich que omplia de gom á gom la gran sala del *Teatro Lírich*.

Los coristas d'en Millet han arribat en lo seu art á un grau tan extraordinari de perfecció, que son avuy ben bé una gloria de la terra catalana. Hi ha que sentirlos cantant las pessas de'n Clavé pera comprendre tot lo que valen. Sobre tot de aquells *Xiquets de Valls* ne fan una creació soberana.

En lo programa hi figuravan alguns números verament deliciosos, com el *Si á Deu plau* de'n Mendelssohn, que es impossible dirlo ab mes expressió; *Mar de company*, de Zöllner, fuga báquica de un efecte admirable; *Halling*, dansa noruega de Grieg, que l'Orfeó cantá en lo mateix idioma de aquell país; la sugestiva *Aucellada* de Jannequin, *¡Oh, quin bon eco!* de Lassus, que un may se cansaria de sentirlo y'l magestuós *Credo* de la missa del *Papa Marcelo* de Pallestrina. ¡Quina diversitat de géneros y quina perfecció en tots ells!

L'atractiu principal del concert eran las pessas novas, cantadas per primera volta: el sentit *Himne del poeta* de'n Nicolau; *La Sesta* de'n Noguera, qu'es un paissatge meridional á plé mitj-dia; *La mort del escolá* del propi Nicolau, balada montserratina ab tochs poemátichs de una intensitat molt fonda; *Lo ball dels ceps* de'n Villegas, pessa brillant y esbojarrada y la mística *Pregaria á la Verge del Remey* de'n Millet, impregnada de perfum popular.

Totas aquestas pessas tingueren de repetir-se, alcansant extraordinaris aplausos.

De desitjar es, donchs, en vista de un éxit tan colossal que l'*Orfeó catalá*, que avuy posseheix un repertori tan extens com escullit, sovintegi las sevas audicions.

N. N. N.

AVIS

S'ha posat en circulació la 2.ª emisió del sello de **La Esquilla**, color vermell.

Aquest sello, com ja diguerem, no's ven. Els lectors que desitjin possehirlo poden passar á recullir-lo en nostra Administració, ahont els será entregat grauitament mitjantsant la presentació d'aquest número de **La Esquilla**.

Un altre any á la llista, y un de nou que ja'l tenim encetat, el 1900. Un any que acaba en dos zeros ó en dos negacions ¿que volen que siga?

No obstant, s'ha de tenir en compte que segóns els gramátichs dos negacions afirman.

De aixó'm prevalch precisament pera desitjar

REYS MATUTERS

als estimats lectors de LA ESQUELLA qu' en lo decurs de l' anyada s' afirmi la séva felicitat en tots

los seus aspectes, y á tal fi, tres cosas principalment els anhelo: salut, pessetas y bon humor... las tres á las quals te mes rabia en Villaverde dada la sanya qu' emplea en perseguirlas... sobre tot á las pessetas.

¡Ah, si poguessem conseguir que se 'ls hagués d' espanyar, quin any mes ditxós, l' any 1900!...

Eran las dotze de la nit en punt, el moment precís de la conjunció de Sant Silvestre y Cap-d'any, quan tot d' una va sentirse un ¡barrabúm!... esqueixant el silenci de la nit.

—¿Qu' es aixó?—preguntavan els qu' encare no dormían—¿es qué un any tan tronat com el 1899 ha de acabar tronant?

Al poch rato 'l barrabúm se repetía, y darrera de aquest un altre y un altre á continuació ab igual intervals de temps de l' un al altre.

De manera que alló no eran trons: eran canonadas.

* * *

Salva á las dotze de la nit... y sense avisar ¿qué 'ls sembla?

Res, que 'ls poders de l' Estat saludavan lo comens del any nou, del any Sant, com diuen els que ja l' havían santificat avants de neixer, gastant una mica de pólvora en salvas.

Una mica de aquella pólvora que 'ns va quedar sobrant de la guerra ab els Estats Units.

Y ara que 'ls enemichs del pressupost del Azcá-

(Dibuix de M. MOLINÉ)

—Solen entrá ab llibertat baix aquestas ó altrás formas.

(El qui vulgui més informes que vaji á ca la Ciutat.)

rraga vajan dihent que 'l material de guerra aquí á Espanya no 'ns serveix de res.

No podém queixarnos de 'n Silvela.

Havent dimitit el comte de Caspe, ens ha en-
viat á sustituirlo al general Prim.

Ey, entenemnos: al general Prim traduhit al castellá.

Per ló tant, acceptemlo com un regalo d' any nou, *y no miremos DELGADO.*

A Alemanya ha prosperat l' opinió del emperador.

Desde que 'n Guillémm va dir que 'l sigle xx comensava el día primer de janer de 1900, ja no s' ha discutit mes aquest assumpto, y 'l día de Cap d' any tots els súbdits del imperi s' abrassavan, desitjantse un bon principi y un felís acabament de sigle. Perque allá 'l que menos pensa viure mes de 100 anys.

LO QUE DIUHEN ELLAS

(Dibuix del malaguanyat artista F. GÓMEZ SOLER)

—¿Qu' es veritat que aquest any els Reys portan tan bona provisió de promesos?

¡Oh, poder del govern autocrátich! Tú sol ets capás de imposarte á tot un poble fins en las qüestions més opinables!

Pero, com no es possible que aquest poder personal pugua rebassar las fronteras del séu país, als ulls del mon enter resulta que 'ls rellotjes á Alemanya van adelantats de un any.

En vista de que 'l Foment ara que 's veu perduda la jugada pensa modificar en un sentit mes autonómich las sevas bases del Concert económich, diu *La Renaixensa*:

«De modo y de manera que aixó del Concert económich del Foment, ve á ser com un acordeón que *s' estira y s' arronsa.*»

¡Molt ben xafat!...

¡Y qui ho havia de presumir que un Concert que de bon principi semblava que havia de ser á gran orquesta, acabaria quedant reduhit á una trista sonada de acordeón!...

A veure que resultarà al cap-de-vall, de la informació oberta á la Casa gran per averiguar *el paradero* de la major part de l' aygua de Muncada.

Se sab que 'ls comissionats que tenen l' encàrrech de practicarla s' han reunit; se sab que han cambiat un parell d' empleats del ram de fontaneria; se sab que al puesto de aquests, n' hi han posat dos de la seva entera devoció... y després de aixó ja no s' ha sapigut res mes.

Jo vull creure que 'ls comissionats treballan; pero per mes que no pugua dirse de l' aygua lo que de l' oli que qui 'n remena 'ls dits se 'n unta, crech que l' aygua serveix per mullar... y que certs expedients que 's comensan molt en serio, si 's someten á l' acció de l' aygua poden convertirse en papers mullats.

Aixó quan l' aygua no puja tant de nivell que acaba per ofegar els intents tremebundos de determinadas comissions.

Desde 'l día 2 del corrent ha quedat instalada en lo Saló Robira del carrer de Fernando una magnífica exhibició de quadros, aquarelas y dibuixos del eminent artista Antoni Fabrés, davant de la qual estém segurs desfilarán tots els amants de las Bellas Arts que conta Barcelona.

Perque no se 'n veuen aquí cada día d' obras de aquest notable artista catalá, que porta ja alguns anys de residencia á París, ahont coloca ventatjósament tot quant surt de sa espléndida paleta y de son afiligranat pinzell.

La próxima senmana ens ocuparem ab l' extensió deguda de aquest aconteixement artístich.

¡Pobre Gayetana Vidal!... Ja casi la teníam olvidada. Y aixó que havia sigut un dels puntals de l' escena catalana, treballant al antiéu Odeón en els principis del Teatru catalá; á Romea, al Principal, al Liceo... Desde dama jova fins á característica, havia recorregut tota la *gamma* de l' art escénich, distingintse sempre per la seva naturalitat en la interpretació de tots els papers.

Hem dit que la teníam casi olvidada, perque l' últim cop que la varem veure treballar—fará uns 14 anys—ella 'n contava ja 70 y encare 's defensava bé.

Ara sumin: 70 que 'n tenia y 14 que n' han passat desde á las horas, son 84.

A n' aquesta edat tan avansada morí fá pochos días la distingida actriu.

Pastrana es un poble de Guadalajara.

Y ara veurán en que s' entretenen els vehíns de Pastroana.

Els solters formen un bando y 'ls casats un altre, ab la particularitat de que aquells decideixen sortir de nit á donar serenata á las casadas, y 'ls últims resolen sortir també de nit á donar serenata á las solteras.

Y no van ser serenatas, si no *natas* sense *serenitat* lo que vá haverhi allí quan els dos bandos van trobarse... Es á dir *natas*: alguna cosa més: pinyachs, garrotadas, cops de ganivet y tiros.

¡Oh santas costúms del Riff y qué n' estéu d' arreladas!

Y ara cambiém de punt geográfich.

A Puente Larra (Burgos) va tenir lloch un pet de tiros entre 'ls Civils y una de las moltas partidas de bandolers de las que merodejan per aquell país.

Cinch de aquests últims, ferits gravement, varen caure á mans de la forsa pública.

Y ara vé lo millor: dels cinch n' hi havia dos qu' eran donas vestidas d' home.

¡Qué vejin ara 'ls predicadors del feminisme, quina manera tenim á Espanya de adelantarnos en lo que respecta á la emancipació de la dona!

Floridor, lo nebot de 'n Milá y Pí ha sigut nombrat escribá de un dels jutjats de Barcelona.

Tira peixet, quina ganga!

EL LENGUATJE DEL PASTOR

Qualsevol se quedí á la Casa gran exercint de tinent d' arcalde sentne l' oncle á fora.

Y després dirán que la política práctica no conduheix á res.

En *Floridor* ha lograt pescar un cárrech dels més productius, y ja no es fácil que torni á enredarse, ni ab regidorías ni ab diaris pantorrillescos.

Ara donará fé.. Pero jo crech que quanta mes ne donga, mes ne farà perdre.

La *Campana de Gracia* publicarà demá divendres son número extraordinari d' entrada d' any.

Coneguda la manera que té 'l popular senmanari de fer aquestas cosas, es indubtable que 'l número extraordinari de *La Campana*, serà un éxit també extraordinari.

Un eco de una notaría.

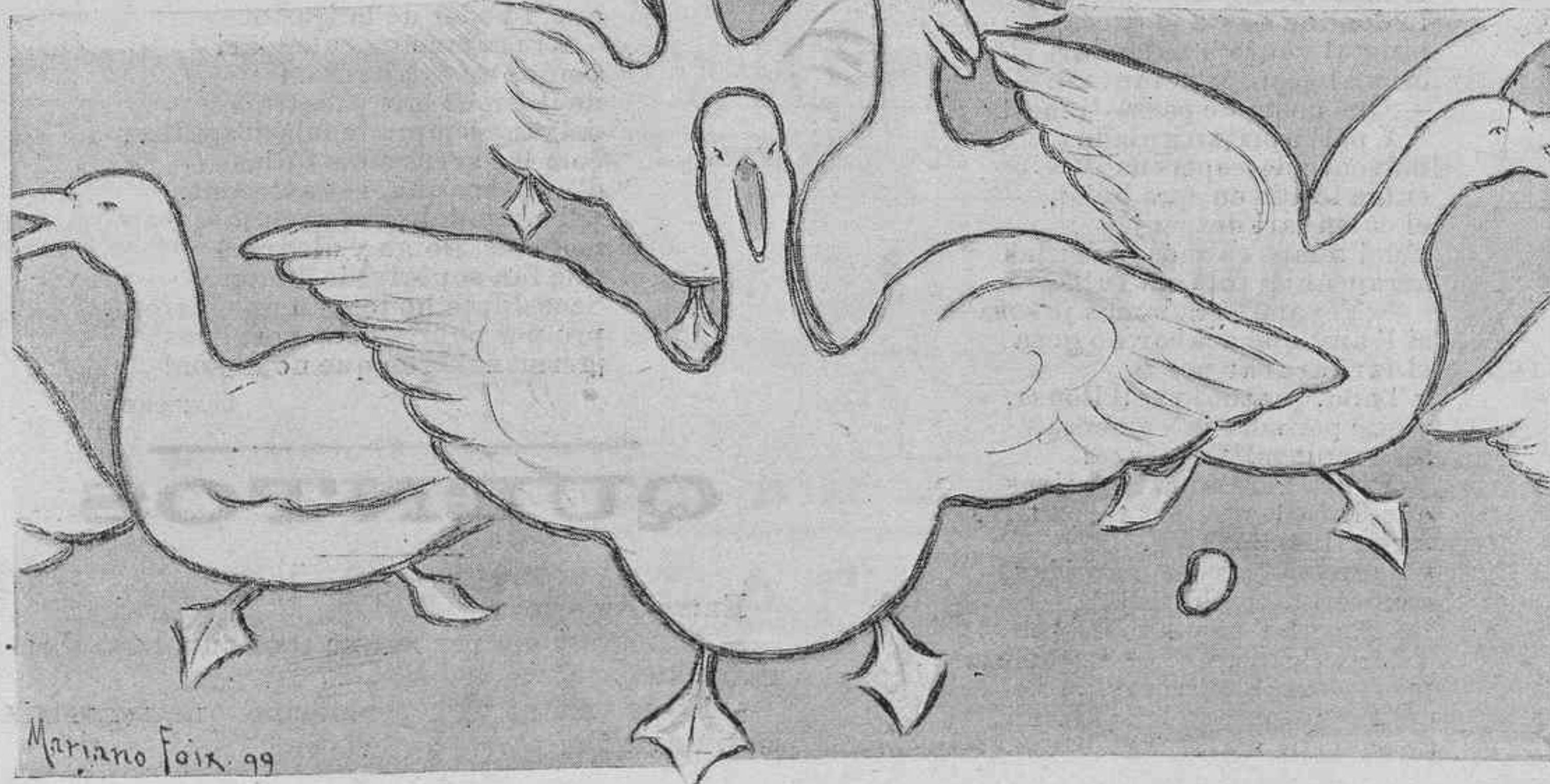
Compareix un pare de familia á otorgar una escriptura de donació als seus fills.

Voldrian aquests que la tal donació sigüés d' efectes immediats, es á dir: una donació entre vius.

Pero 'l pare que la sab molt llarga, respón:

—Aixó no, de cap manera... Respecte á donar convé no anarhi may depressa, y jo per vosaltres, fills meus, vull ser com el porch, que no 's troba bó sino després qu' es mort.

—:—

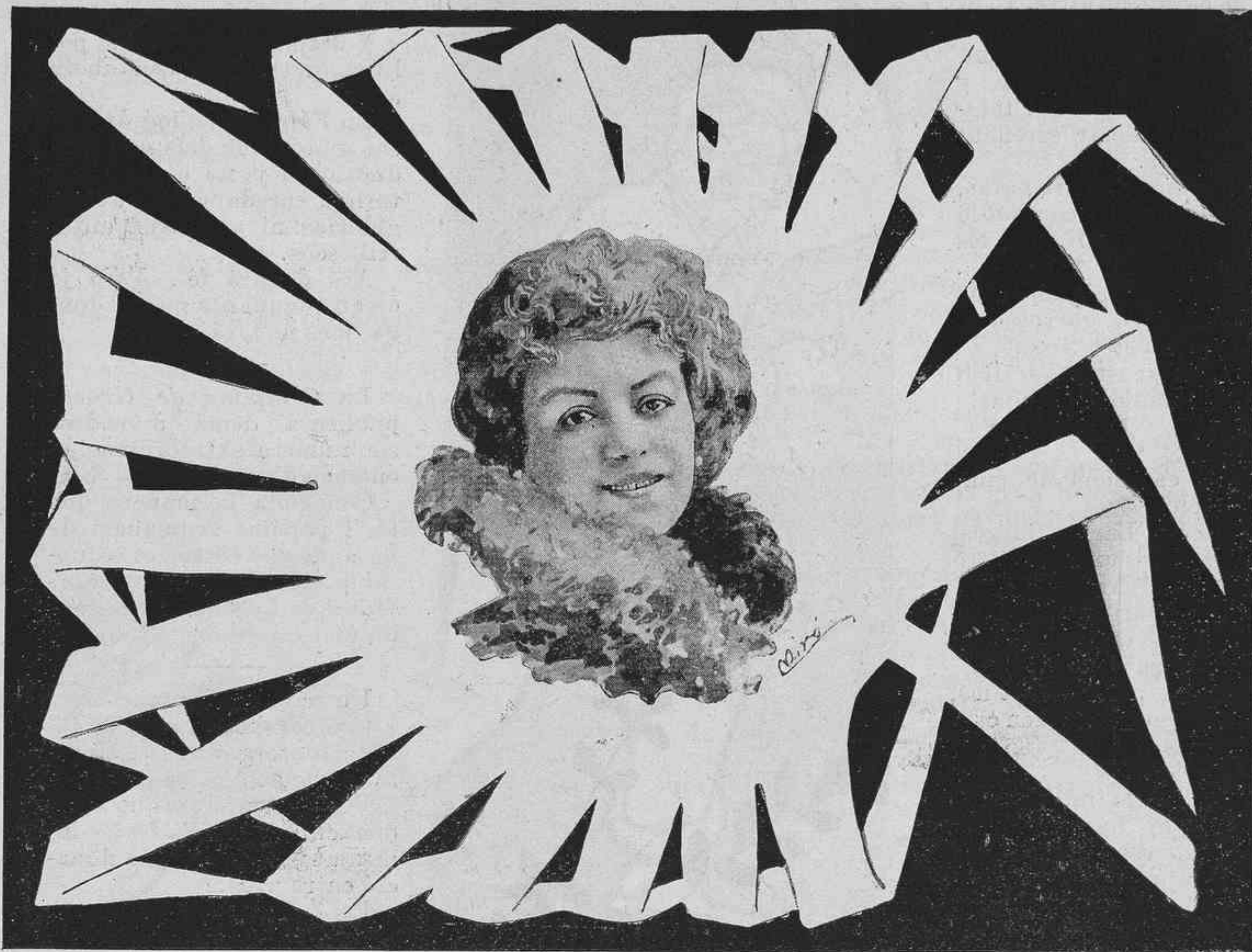

Mariano Foix 99

(Dibuix de MARIANO FOIX)

Si no 'ls enrahono á pedradas, no m' entenen.

UNA PREGUNTA

(Dibuix de R. Miró)

—Si vostés fossin els Reys
y contentarme volian,

al passar pel meu balcó
¿qué hi posarian?

ESPERANSAS DE LA SORT

A MA GERMANA

Pel Desembre de cad' any
el mateix empenyo estrany
te domina hasta el excés,
puig al veure 'l calendari
dius ab jesto involuntari:

—¿Qué costa de passá 'l mes!

Y pel capritxo guiada
movente desesperada
entre ideals en que bulls,
el calendari despenjas
y del temps calmós te venjas
arrancantli tots els fulls.

—¡Veyam!—exclamas joyosa—
si l' any que acabar no gosa
el faré acabar per fi;
y 'l nou, que tot lo vell llensa,
y que per sort ja comensa,
será molt millor per mí.

¡Pobra germana! No miras
que 'ls fulls que per terra tiras
foren ilusions ahir,
y que avuy ja veus marcidas,
com serán també fallidas
los que ab l' any han de venir.

No vulguis, no, ab ta fatlera
precipitar la carrera
del temps que ab igual furor,
ab sa dalla malehida

ja arrecona nostra vida
cap al sol de la tardor.

Ta imaginació prou pensa
que l' any nou qu' ara comensa
no 't dará tanta aflicció,
¿com si aquesta breu mudansa
no 'ns deixés altra esperansa
que 'l poder de la ilusió!

Al penjar nou calendari
penjas un altre rosari
de ilusions que passarán
deixant sempre iguals despulas,
com las arrugadas fullas
d' un arbre que 's va assecant.

Tu ¡ay pobreta! somnias
riquesas, goigs y alegrías
que fan soportable 'l mon.
Sens dupte ho logran uns altres...
pro per pobres com nosaltres
¡germana! creu que no hi son!

GAFARRÓ.

QUENTOS

Entre Tenorios:

—Aqueixa dona per la que tant sospiras, t' en-
ganyava.

—No es veritat y 't prohibeixo que segueixis
calumniantla.

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, numero 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat numero 2.

Demá divendres sortirá número
EXTRAORDINARI

DE

LA CAMPANA DE GRACIA

LO PRIMER EXTRAORDINARI DEL ANY FÍ DE SIGLE

Text escullit á la altura del día per reputats escriptors.—Ilustració d' actualitat deguda á M. Moliné Joseph Lluís Pellicer y M. Foix.

8 planas 10 céntims

LIBROS PARA REGALOS

con elegantes encuadernaciones, de todos precios y tamaños.

CUENTOS. VIAJES. HISTORIAS. NOVELAS, etc., etc.

Barcelona á la vista

Espléndido album de 192 fotografías de la capital y sus alrededores.

Un tomo encuadernado con elegantísimas tapas alegóricas. Ptas. 8.

Montserrat á la vista

Precioso album de la histórica montaña catalana, encuadernado con lujosas tapas.

Precio 2 pesetas

Almanaque de EL IMPARCIAL Precio 1 peseta.

Tapas ab planxas dauradas pera enquadernar

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PREUS

Tapas sueltas, Ptas. 1'50

Tapas y enquadernació, Ptas. 2'50

Almanaque de LA ILUSTRACIÓN ESPAÑOLA Y AMERICANA. Ptas. 2

Tratado de **AVICULTURA**, POR S. Castelló. Ptas. 12

HACIENDA PÚBLICA

Y

RECONSTITUCIÓN NACIONAL

POR Leoncio Rodríguez

Un tomo 8.º Ptas. 3.

GUERRITA

Su tiempo y su retirada

Un tomo 8.º Ptas. 3

Próxim á publicarse

TONTERÍAS ORIGINALS DE JEPH DE JESPUS

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, no remetent además 1 ral pel certificat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebaixas.

—Quan jo t' ho dich, ne pots estar segur. Repeteixo que t' enganyava.

—Donchs no es veritat que m' enganyés.

—Vaja donchs, ja que m' hi obligas t' ho diré. Cada dia 's vey a ab l' Emilio Cots...

—Donchs no m' enganyava, perque jo ho sabia.

Cosas de nens.

Un entrant de la casa pregunta á n' en Lluïset:

—Quánts premis has guanyat aquest any?

—Quatre.

—Bé, home, bé... Y vamos á veure quins premis son?

—El primer, el de memoria...

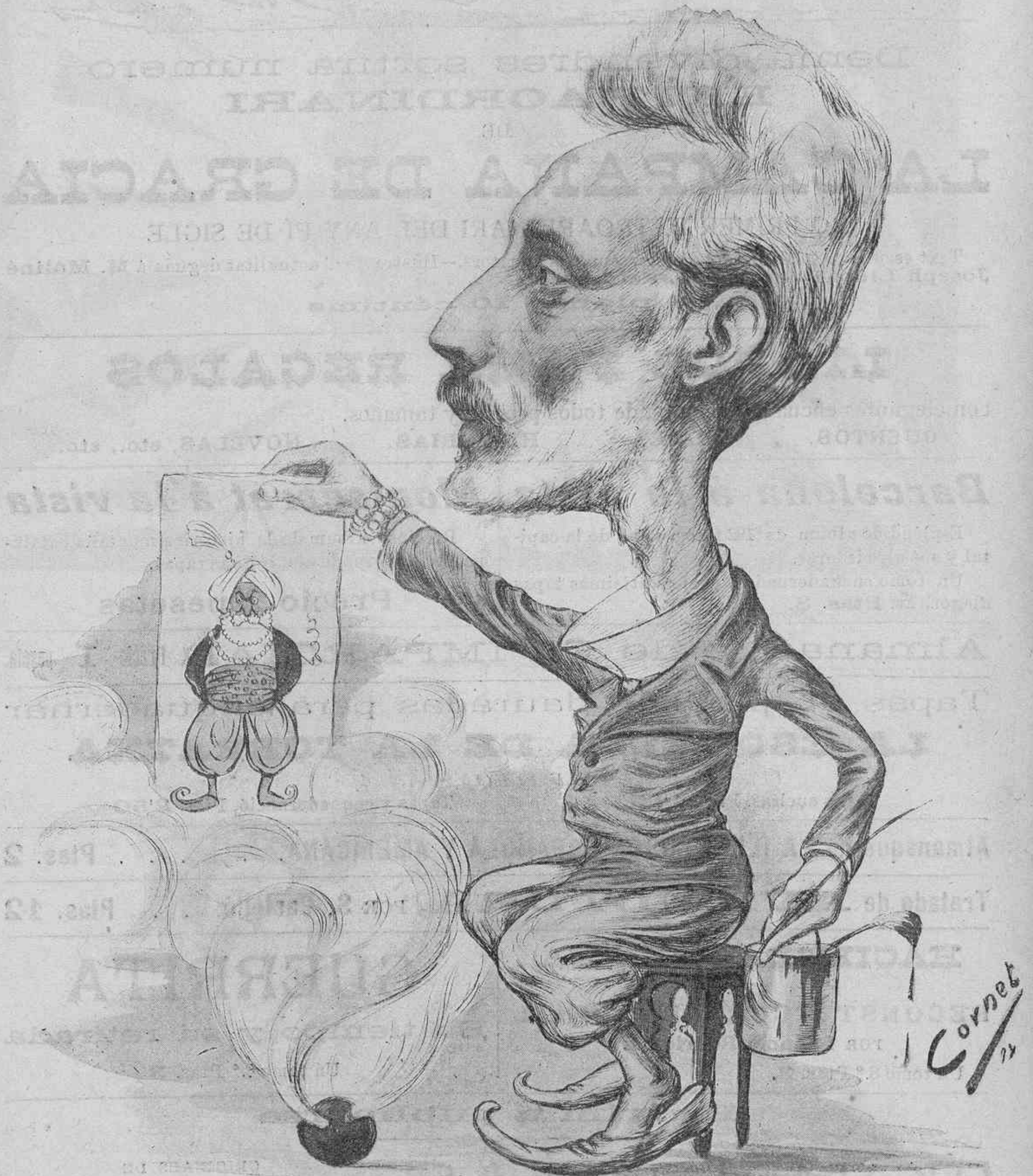
—¿Y 'ls altres tres?

—No me 'n recordo.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20.

A. López Robert, impresor, Asalto, 63.—Barcelona.

ELS NOSTRES ARTISTAS

Antoni Fabrés
Eminent pintor catalá.

(Dibuix de G. CORNET)